

גירוש

“... גירושם של מוגנים, משטח נכבש... לשטחה של כל ארץ אחרת - בין שטח נכבש ובין שטח בלתי נכבש - אסורים, ויהי המניע מה שיהיה.” (סעיף 49 לאמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (1949))

במשך חודשים ארוכים דיווחה התקשורת על כוונת ממשלת ישראל לגרש בני משפחות של מי שביצעו פיגועי התאבדות כנגד ישראל. לאור כך, ערכה המחלקה המשפטית של המוקד מחקר מקיף בנוגע לדינים הנוגעים לאיסור הגירוש ולאיסור על ענישה קולקטיבית של בני משפחות, והכינה מערך של טיעונים משפטיים בנדון. כאשר החלו דיונים רשמיים בעניין הגירוש, פנה המוקד ליועץ המשפטי לגדה המערבית בדרישה שאם ינקט צעד כזה, לא ייעשה אלא לאחר שתיתן זכות שימוע למועמדים לגירוש ושהות לפנייה לבג"ץ.

בליל ה-18 ביולי הגיעו כוחות ישראליים לבתיהן של שש משפחות באזור שכס, ועצרו 21 מבני המשפחות. בין העצורים: ילד בן 16, קשיש חולה לב בן 72, מנהל בית-ספר בגמלאות ועוד. בעיתונות נמסר על הכוונה לגרש את בני המשפחה שנעצרו לרצועת עזה. בתוך שעות נאסף במוקד מידע אודות העצורים ומשפחותיהם ומכתבים דחופים שוגרו לרשויות המדינה: להודיע למוקד מראש, כמיופה כוחן של המשפחות, אם יוחלט על גירוש, על מנת שניתן יהיה לנקוט צעדים למניעתו. בשעות אחר-הצהריים של אותו יום, כשנסתיימה ישיבה מיוחדת בלשכת היועץ המשפטי לממשלה, הסתבר כי היועץ מסכים לגירוש בני משפחה לרצועת עזה בתנאים מסוימים. עוד הסתבר, שהמדינה אינה מתחייבת ליידע את המוקד מראש בדבר הגירוש. לאור זאת הגיש המוקד מיד עתירה לבג"ץ כנגד הגירוש. באותו סוף-שבוע הוגשה עוד עתירה, כנגד גירושם של עצורים נוספים שלא נכללו בעתירה הראשונה. בעקבות הגשת העתירות התחייבה המדינה שלא לגרש את העצורים לרצועת עזה אלא לאחר מתן שהות בת 12 שעות, לנקוט צעדים משפטיים למניעתו. לאור התחייבות זו משך המוקד את העתירות, והמשיך לייצג את המועמדים לגירוש בהליכי מעצרים ולפעול לשחרורם. בסוף יולי, עם ההחלטה על גירושם של שניים מבני המשפחות העצורים, זמן קצר לאחר מכן, עם ההחלטה על גירושה של בת משפחה נוספת, ייצג המוקד את השלושה בדיונים בוועדת הערר, אשר המליצה לאלוף פיקוד המרכז להותיר את צווי הגירוש על כנם, ובאוגוסט הגיש עתירה לבג"ץ כנגד גירושם.

עתירה לבג"ץ

בנוסף לפעילות למניעת גירושם של בני המשפחות, המשיך המוקד בטיפול בפניותיהם של תושבי השטחים אשר גורשו בעבר ומבקשים עתה לשוב למשפחתם בשטחים. מדובר בעיקר בפלסטינים שגורשו בעשור הראשון לכיבוש, ללא צו גירוש וללא אפשרות לערער על גירושם. דרישת המוקד לכנס את הוועדה המייעצת לענייני החזרת מגורשים בעניין שני מגורשים מן העבר, הביאה לביטולו של צו גירוש לאחד מהם ודרישה לעיון במסמכים נוספים לשני. לאחר החתימה על הסכמי אוסלו ביטלה הוועדה כמה וכמה צווי גירוש כאלה, שנגעו למגורשי שנות השבעים. אולם עם פרוץ האינתיפאדה השנייה הוקפאה כל הפעילות בצד הישראלי בכל הקשור לנושאי תושבות; מכאן שהמוקד הופתע לנוכח הדיון בוועדה זו בעת הזו, ועוד יותר לנוכח הסכמתה לבטל את אחד משני הצווים. המוקד מקווה כי עם ביטול צו הגירוש כאמור, תחל הוועדה לדון בעניינם של מגורשים מקבוצה זו באופן רצוף, ללא הקפאה ועיכובים.

ע"ד, תושב הכפר עין שבנפת רמאללה, היה בן 22 בשנת 1970, עת גורש לירדן יחד עם 15 עצירים מינהליים נוספים. 16 העצורים הובלו מכלא באר שבע במשאית צבאית לוואדי עראבה, כשידיהם אזוקות ועיניהם מכוסות, ונצטוו לצעוד לירדן. בירדן הקים ע"ד משפחה ובשנת 1996 קיבל רשיון ביקור לגדה המערבית, לביקור משפחתו. עם הגיעו לגדה, החל לפעול למען חזרתו לביתו, כתושב ולא כמבקר. בשנת 1998, לאחר שבקשתו נדחתה, פנה המוקד לצה"ל בבקשה לכנס את הוועדה המייעצת להחזרת מגורשים כדי לדון בעניינו. רק לאחר כשנתיים וחצי, בפברואר שנה זו, התכנסה הוועדה ולעורך דין מטעם המוקד שהופיע בה בשמו של ע"ד, נמסר כי צו הגירוש בוטל. (תיק 11159)